

POSTANOWIENIE

Dnia 25 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa M.D.

przeciwko Miastu [...] o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa M.D.

przeciwko Rodzinnemu Integracyjnemu Domowi Dziecka w [...]

o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych zakończonej prawomocnym

wyrokiem zaocznym Sądu Okręgowego w [...] VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych z dnia 9 grudnia 2010 r., po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25

października 2017 r.,

zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 8 czerwca 2017 r.,

uchyła zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...] pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] uchylił wyrok Sądu Okręgowego w [...] z dnia 19 grudnia 2014 r. i odrzucił skargę o wznowienie postępowania.

Pozwany Rodzinny Integracyjny Dom Dziecka w [...] (ul. Z.), reprezentowany przez Prezydenta m. [...] w dniu 10 kwietnia 2012 r. wniósł skargę o wznowienie

postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie VII P .../10 domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i oddalenia powództwa wniesionego przez M.D. przeciwko Rodzinnemu Integracyjnemu Domowi Dziecka w [...].

Jako podstawę skargi pozwany wskazał nieważność postępowania polegającą na nienależytej reprezentacji Rodzinnego Integracyjnego Domu Dziecka w wymienionej wyżej sprawie (art. 401 pkt 2 k.p.c.).

Wyrokiem z 19 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w [...] VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w pkt. 1 wznowił postępowanie w sprawie pod sygn. akt VII P .../10; w pkt. 2 zmienił wyrok Sądu Okręgowego w [...] VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 grudnia 2012 r. w punkcie I i II w ten sposób, że oddalił powództwo i w pkt. 3 zasądził od powoda M.D. na rzecz Miasta [...] kwotę 43.599 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 10.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że Rada miasta [...] uchwałą nr LXX/2085/2006 z dnia 9 marca 2006 r. z dniem 1 kwietnia 2006 r. utworzyła placówkę opiekuńczo - wychowawczą pod nazwą Rodzinny Integracyjny Dom Dziecka. W § 2 uchwały nadano statut Rodzinnemu Integracyjnemu Domowi Dziecka, który w swoich postanowieniach przewidywał między innymi: w § 2 ust. 1 - Dom jest jednostką budżetową m. [...] w rozumieniu ustawy o finansach publicznych; w § 5 ust. 1 - Domem kieruje Dyrektor; w § 5 ust. 2 - Dyrektora zatrudnia i zwalnia Prezydent m. [...]; w § 5 ust. 3 - Dom jest pracodawcą w rozumieniu przepisów prawa pracy; w § 6 Do zakresu działania Dyrektora Domu należy: ust. 2 - wykonywanie czynności z zakresu prawa pracy wobec pracowników Domu; ust. 3 - składanie oświadczeń woli w zakresie praw i zobowiązań majątkowych do wysokości kwot określonych w planie finansowym; w § 7 ust. 1 Dom prowadzi gospodarkę finansową według zasad określonych dla jednostek budżetowych; w § 9 - Nadzór nad bieżącą działalnością Domu sprawuje Dyrektor Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie.

W dniu 22 czerwca 2007 r. Prezydent m. W. zawarł z M. D. umowę o pracę na zastępstwo dotychczasowego dyrektora RIDD B. D. (żony powoda). Postanowienia umowy przewidywały, że powód zostanie zatrudniony w Rodzinnym

Integracyjnym Domu Dziecka w [...] na podstawie umowy o pracę na zastępstwo od dnia 22 czerwca 2007 r. na stanowisku p.o. dyrektora, w pełnym wymiarze czasu pracy. W związku z powrotem do pracy B. D. - stosunek pracy powoda na stanowisku p.o. Dyrektora RIDD ustał w dniu 13 lutego 2009 r. w wyniku rozwiązania umowy o pracę z upływem czasu, na który umowa ta była zawarta.

Następnie powód w dniu 14 lutego 2009 r. zawarł ze swoją żoną B. D. - Dyrektorem RIDD - umowę o pracę na czas nieokreślony na stanowisku wychowawcy w RIDD, w wymiarze 1/2 etatu. Powód na podstawie tej umowy był zatrudniony do dnia 8 marca 2010 r., kiedy to stosunek pracy ustał w wyniku rozwiązania umowy bez wypowiedzenia bez winy pracownika w trybie art. 53 § 1 k.p.

W dniu 27 sierpnia 2009 r. Rada m.[...] podjęła uchwałę Nr LX/1858/2009, którą zmieniono uchwałę Nr LXX/2085/2006 Rady m.[...] z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie utworzenia całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej i nadania jej statutu, w ten sposób, że między innymi w § 5 po ust. 2 dodano ust. 3 w brzmieniu „3. Dom jest pracodawcą w rozumieniu przepisów prawa pracy.”; jak też w § 9 wprowadzono zmianę przewidującą, że nadzór nad bieżącą działalnością Domu w imieniu Prezydenta m. [...] sprawuje [...] Centrum Pomocy Rodzinie.”

Powód M.D. w trakcie zatrudnienia jako wychowawca w RIDD w okresie od dnia 7 kwietnia 2009 r. do dnia 29 marca 2010 r. prowadził korespondencję z dyrektorem RIDD, to jest swoją żoną B.D. w sprawie jego pracy w godzinach nadliczbowych. B.D. działając jako dyrektor RIDD przyjęła, że powód w 2007 r. przepracował 3164 nadgodziny; w 2008 r. przepracował 5768 nadgodzin; w 2009 r. przepracował 4564 nadgodziny. W związku z tym powód opierając się na tych wyliczeniach w dniu 4 stycznia 2010 r. wniósł o wypłacenie zaległego wynagrodzenia w łącznej kwocie 664.601,02 zł powiększonej o należne odsetki ustawowe. Dodatkowo powód wskazał, że odmowa wypłaty zaległego wynagrodzenia spowoduje skierowanie sprawy do Sądu Pracy. Dyrektor RIDD w dalej prowadzonej korespondencji nie zakwestionowała zasadności roszczeń powoda oraz wyliczonej kwoty i w piśmie z dnia 29 marca 2010 r. poinformowała M.D., że RIDD nie może mu wypłacić należnego wynagrodzenia z przyczyn leżących po stronie pracodawcy.

M.D. w dniu 2 kwietnia 2010 r. skierował do Sądu pozew o wypłatę zaległego wynagrodzenia za pracę w łącznej kwocie 664.601,02 zł powiększonej o należne odsetki ustawowe. Sprawa została rozpoznana przed Sądem Okręgowym w [...] VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pod sygn. akt VII P .../10, który w dniu 9 grudnia 2010 r. wydał wyrok zaoczny, zasądając od Rodzinnego Integracyjnego Domu Dziecka w [...] na rzecz M.D. tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych żądane przez niego w pozwie kwoty wraz z ustawowymi odsetkami od każdej z kwot od daty jej wymagalności, nadając wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności. Przy tym z żadnego z pism procesowych oraz dokumentów złożonych w toku sprawy rozpoznanej pod sygn. akt VII P .../10 nie wynikała okoliczność, iż osobą reprezentującą stronę pozwaną jako dyrektora RIDD w [...] jest B.D. - żona powoda M.D..

Sąd ustalił nadto, że B.D. działając jako dyrektor RIDD nie poinformowała o roszczeniach M.D., jak też o sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w [...] pod sygn. akt VII P .../10 jakichkolwiek organów nadrzędnych, w tym nie przekazała żadnej informacji o tej sprawie do [...] Centrum Pomocy Rodzinie, Urzędu m.[...] lub Prezydenta.

W dniu 25 stycznia 2011 r. powód M.D. ponownie został zatrudniony przez Prezydenta m. [...] na stanowisku p.o. dyrektora RIDD na czas określony - w celu zastępstwa B. D. w czasie jej usprawiedliwionej nieobecności.

Powód w ramach wykonywania powierzonych mu obowiązków p.o. dyrektora w dniu 9 stycznia 2012 r. złożył w sekretariacie [...] Centrum Pomocy Rodzinie pismo, w którym wystąpił do Dyrektora [...] Centrum Pomocy Rodzinie o przeprowadzenie procedury zwiększenia środków w budżecie RIDD w roku 2012 o kwoty zasądzone przez Sąd Rejonowy w [...] oraz Sąd Okręgowy (sygn. akt VII P .../10). W związku z powyższym dyrektor WCPR niezwłocznie po otrzymaniu pisma powoda, w dniu 11 stycznia 2012 r., złożyła w Urzędzie m.[...] wystąpienie do dyrektora Biura Polityki Społecznej Urzędu informując o piśmie M.D. z dnia 9 stycznia 2012 r. W związku z tym Rodzinny Integracyjny Dom Dziecka reprezentowany przez Prezydenta m.[...] w dniu 10 kwietnia 2012 r. złożył do Sądu skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 9 grudnia 2010 r., w sprawie pod sygn. akt VII P .../10.

Dodatkowo w dniu 31 maja 2012 r. Rada m. [...] podjęła uchwałę Nr [...] w sprawie likwidacji placówki opiekuńczo - wychowawczej ze skutkiem na dzień 31 lipca 2012 r. pod nazwą Rodzinny Integracyjny Dom Dziecka mieszczący się w [...]. W § 2 uchwały przewidziano, że pozostałe po likwidacji środki pieniężne, należności i zobowiązania likwidowanej jednostki przejmuje m. W., natomiast w § 4 uchwalono, że czynności związane z likwidacją placówki, wykonywać będzie wyznaczony przez Prezydenta m.[...] likwidator.

Odnosząc się do dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania, Sąd pierwszej instancji podniósł, że zgodnie z art. 401 pkt 2 k.p.c., można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności: jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej albo nie była należycie reprezentowana bądź jeżeli wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania; nie można jednak żądać wznowienia, jeżeli przed uprawomocnieniem się wyroku niemożność działania ustała lub brak reprezentacji był podniesiony w drodze zarzutu albo strona potwierdziła dokonane czynności procesowe.

Odnosząc się do treści cytowanego unormowania do okoliczności faktycznych sprawy Sąd Okręgowy zaznaczył, że dokonanie oceny czy została spełniona dyspozycja art. 401 pkt 2 k.p.c. wymagało przede wszystkim rozgraniczenia okresów zatrudnienia powoda u poszczególnych pracodawców w latach 2007-2009. Wówczas bowiem powód był zatrudniony w RIDD na stanowisku p.o. dyrektora od dnia 22 czerwca 2007 r. do dnia 13 lutego 2009 r., natomiast później, to jest od dnia 14 lutego 2009 r. do dnia 8 marca 2010 r. był zatrudniony jako wychowawca. Na stanowisko p.o. dyrektora, które zajmował od dnia 22 czerwca 2007 r. do dnia 13 lutego 2009 r. powód M.D. został zatrudniony przez Prezydenta m.[...]. Zgodnie z obowiązującymi zapisami zawartymi w statucie Rodzinnego Integracyjnego Domu Dziecka w [...]- to Prezydent m.[...] miał wyłączną kompetencję zarezerwowaną dla pracodawcy do zwalniania i zatrudniania dyrektora RIDD. Dodatkowo Prezydent był organem wyłącznie uprawnionym do wydania świadectwa pracy dyrektorowi RIDD. Okoliczności te, zdaniem Sądu pierwszej instancji, bezsprzecznie wskazują iż Prezydent w powyższym okresie był, zgodnie z art. 3 Kodeksu pracy, pracodawcą powoda. Dodatkowo Sąd pierwszej instancji zauważył, że z postanowień statutu RIDD nie

wynika, aby dyrektor RIDD w jakimkolwiek zakresie był pracownikiem tego podmiotu (tj. RIDD), a jedynie wynika, że kieruje on RIDD, a tym samym jest jego organem wykonawczym (§ 5 i 6 statutu). Z tej przyczyny w okresie od dnia 22 czerwca 2007 r. do dnia 13 lutego 2009 r. pracodawcą powoda była Prezydent m. [...], a nie RIDD.

Natomiast w okresie od dnia 14 lutego 2009 r. do dnia 6 września 2009 r. pracodawcą powoda bezspornie był Rodzinny Integracyjny Dom Dziecka, który w sprawach z zakresu prawa pracy był reprezentowany przez swój organ wykonawczy, to jest dyrektora RIDD. Sąd podkreślił, że błędna była prezentowana w toku sprawy argumentacja strony pozwanej jakoby ówczesny dyrektor RIDD, to jest B.D. (wówczas jeszcze żona powoda) nie mogła zatrudnić M.D. na stanowisku wychowawcy albowiem obowiązujące w tym okresie (w dacie zawarcia przez M.D. stosunku pracy z RIDD na stanowisku wychowawcy) obowiązywało rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz.U. Nr 201, poz. 1455), które w § 38 ust. 3 przewidywało, że w placówce rodzinnej można zatrudnić tylko osobę wskazaną przez dyrektora. Może to być osoba z nim spokrewniona lub spowinowacona.

Konkludując Sąd Okręgowy stwierdził, że bezsporne jest, iż toku postępowania toczącego się pod sygn. akt VII P .../10 do udziału w sprawie bezwzględnie powinien zostać wezwany Prezydent m.[...] jako pracodawca powoda w okresie przypadającym od dnia 22 czerwca 2007 r. do dnia 13 lutego 2009 r. Już tylko z tego powodu, zdaniem Sądu, spełniona została przesłanka wynikająca z art. 401 pkt 2 k.p.c. warunkująca skuteczną podstawę żądania wznowienia postępowania.

Sąd pierwszej instancji badając formalne wymogi skargi uznał, że zachowany został także termin do jej złożenia określony w art. 407 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny w [...] podzielił apelację powoda. Podniósł, że kwestią sporną w zakresie dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania pozostawało spełnienie warunku dotyczącego oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia. W rezultacie istota sprawy w zakresie odnoszącym się oceny dopuszczalności przedmiotowej skargi, sprowadzała się do ustalenia podmiotu uprawnionego do reprezentowania RIDD w [...] w postępowaniu w

sprawie VII P .../10, a w konsekwencji ustalenie czy reprezentowanie strony pozwanej przez dyrektora tego Domu było wadliwe i skutkowało nieważnością postępowania (art. 401 pkt 2 k.p.c.).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, takiej istoty sprawy, Sąd pierwszej instancji, nie rozpoznał. Jak wynika bowiem z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku, Sąd ten przyjmując wystąpienie podstawy wznowienia postępowania określonej w art. 401 pkt 2 k.p.c. uznał, że „w toku postępowania toczącego się pod sygn. akt VII P .../10 do udziału w sprawie powinien zostać wezwany Prezydent m.[...] jako pracodawca powoda w okresie przypadającym od dnia 22 czerwca 2007 r. do 13 lutego 2009 r.”. Tymczasem, wskazaną w skardze podstawą wznowienia była nienależyta reprezentacja strony pozwanej w wymienionej sprawie.

Zaistniały stan rzeczy, w ocenie Sądu odwoławczego, nie powodował konieczności uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji w myśl art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Apelacyjny, będący sądem merytorycznym był bowiem uprawniony do zbadania dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania (art. 382 k.p.c.).

Zdaniem Sądu drugiej instancji, zasadnicze znaczenie analiza regulacji prawnej odnoszącej się do reprezentacji pracodawcy. Inicjując rozważania w tym zakresie, przypomniał, że zgodnie z art. 3 k.p. pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one pracowników. Za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną czynności w sprawach z zakresu prawa pracy dokonuje osoba lub organ zarządzający tą jednostką albo inna wyznaczona do tego osoba (art. 3¹ k.p.). Podmiot (organ) uprawniony do reprezentowania pracodawcy określają ustawy i przepisy wewnętrzne regulujące ustrój danej jednostki organizacyjnej.

W tym kontekście, Sąd odwoławczy przypomniał, że status rodzinnych domów dziecka w okresie objętym sporem regulował art. 80 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r., Nr 175, poz. 1362 ze zm.). Organizację tychże placówek szczegółowo normowały przepisy kolejnych rozporządzeń Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 lutego 2005 r. w sprawie placówek opiekuńczo - wychowawczych (Dz.U. Nr 37, poz. 331), Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek

opiekuńczo - wychowawczych (Dz.U. Nr 201, poz. 1455). Pozwany Rodzinny Dom Dziecka w [...] utworzony został na mocy uchwały Rady m.[...] z dnia 9 marca 2006 r. podjętej na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. h ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) w związku z art. 19 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej. Placówka ta była gminną jednostką organizacyjną w rozumieniu art. 1 ust. 3 ówczesnie obowiązującej ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1593 ze zm.). Jednocześnie statut RDD będący załącznikiem do przedmiotowej uchwały w § 2 ust. 1 stanowił, że Dom jest jednostką budżetową miasta [...] w rozumieniu ustawy o finansach publicznych. Z kolei § 5 postanawiał, że Domem kieruje dyrektor oraz, że dyrektora zatrudnia i zwalnia Prezydent miasta [...]. W § 6 statutu określony został zakres działania dyrektora Domu, wskazując między innymi, że do zakresu tego działania należy: wykonywanie czynności z zakresu prawa pracy wobec pracowników domu (pkt 2) oraz reprezentowanie Domu na zewnątrz.

Z przywołanych unormowań statutu, jak i z treści przepisów art. 3 i 3¹ k.p., zdaniem Sądu odwoławczego, wynika, że dyrektor RIDD był uprawniony do reprezentowania Domu w jego sporze pracowniczym z byłym p.o. dyrektora Domu. Sąd Apelacyjny podzielił ukształtowane w omawianej materii i mające jednolity charakter orzecznictwo Sądu Najwyższego, które przyjmuje, że osoba wykonująca czynności z zakresu prawa pracy za pracodawcę, który jest jednostką organizacyjną, nie musi być objęta strukturą organizacyjną tej jednostki. Nie zmienia to jednak tego, że w sprawach z zakresu prawa pracy z powództwa pracownika biernie legitymowany jest wyłącznie pracodawca, a nie osoba (organ) wykonująca za pracodawcę czynności z zakresu prawa pracy. W rozpoznawanej sprawie posiadanie przez RIDD statusu strony w sprawie VII P .../10 nie było kwestią sporną. Sporną bowiem pozostawała kwestia reprezentacji przedmiotowej strony. W tym zakresie, zdaniem Sądu odwoławczego, w pierwszej kolejności zauważyć należy, że w sytuacji, skoro pozwany Rodzinny Integracyjny Dom Dziecka został powiadomiony o terminie rozprawy i jak ustalił Sąd pierwszej instancji, „że z żadnego z pism procesowych oraz dokumentów złożonych w toku sprawy rozpoznawanej pod sygn. akt VII P .../10 nie wynikała okoliczność, iż osobą

reprezentującą stronę pozwaną jako dyrektor RIDD w [...] jest B.D. - żona powoda M.D.”, brak jest podstaw do ustalenia, że strona pozwana nie była właściwie reprezentowana.

Niezależnie od powyższego, Sąd odwoławczy podniósł, że nie ma racji pozwany, który w odpowiedzi na apelację powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2014 r., II PK 134/13 stwierdza, że strona pozwana w sprawie VII P .../10 powinna być reprezentowana przez Prezydenta m.[...]. Jak wynika bowiem z cytowanych przez pozwanego fragmentów uzasadnienia tego wyroku, możliwość reprezentowania przez dyrektora Szpitala strony pozwanej w sporze z powództwa tego dyrektora przeciwko szpitalowi została zakwestionowana z uwagi na niezapewnienie realizacji zasady kontradyktoryjności procesu sądowego. Sąd Najwyższy stwierdził, że „Niewątpliwie sprawa wywołana pozwem wniesionym przez dyrektora szpitala, który nie był odwołany, a nadal pełnił stanowisko dyrektora Szpitala, który w chwili wytoczenia powództwa we własnej sprawie upoważnił pełnomocnika do działania w imieniu samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej narusza zasadę kontradyktoryjności. W takiej sytuacji procesowej ewidentnie ta sama osoba nie może występować po dwóch przeciwstawnych "stronach" procesu: raz w roli powoda - pracownika, raz w roli reprezentanta pracodawcy. W przypadku „kolizji” wynikających z tożsamości personalnej po stronie powodowej i osoby upoważnionej do reprezentowania pracodawcy - zgodnie z art. 3¹ § 1 k.p. w związku z art. 9 k.p. właściwym podmiotem do reprezentowania pracodawcy w stosunkach pracowniczych z kierownikiem samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej był marszałek województwa. Tym samym marszałek województwa winien być wezwany do udziału w sprawie w celu zastępowania szpitala w procesie przeciwko jego kierownikowi”.

Z przywołanego fragmentu uzasadnienia wyroku - a contrario - wynika, że w sytuacji, gdy powód jest byłym dyrektorem, kierownikiem zakładu, zakład ten jest reprezentowany przez aktualnego dyrektora (kierownika). Taki jednoznaczny, pogląd akceptowany przez Sąd odwoławczy, Sąd Najwyższy wyraził w postanowieniu z dnia 10 grudnia 2014 r., II PZ 24/14 stwierdzając, że „Organem uprawnionym do działania w imieniu pozwanego samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej w jego sporze z odwołanym przez zarząd województwa

dotychczasowym dyrektorem zakładu jest nowy (obecny) kierownik tego zakładu (art. 67 § 1 k.p.c. w związku z art. 44 ust. 2 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej”.

W realiach niniejszej sprawy jest poza sporem, że powód w okresie zatrudnienia w RIDD od 22 czerwca 2007 r. do dnia 8 marca 2010 r., obowiązki dyrektora Domu pełnił od 22 czerwca 2007 r. do 13 lutego 2009 r. na podstawie umowy o pracę podpisaną przez Prezydenta miasta stołecznego Warszawy. Od dnia 14 lutego 2009 r. powód był zatrudniony jako wychowawca na podstawie umowy o pracę zawartej z dyrektorem Domu B.D., prywatnie żoną. Pozew w sprawie VII P .../10 zakończony wyrokiem zaocznym z dnia 9 grudnia 2010 r. złożył w dniu 2 kwietnia 2010 r. a więc po zakończeniu zatrudnienia w RIDD. W zaistniałej sytuacji, strona pozwana mogła być reprezentowana przez ówczesną dyrektorkę Domu, a to oznacza, że wskazana w skardze podstawa wznowienia postępowania w rzeczywistości nie występowała i w konsekwencji stosownie do treści art. 410 § 1 k.p.c. podlegała odrzuceniu.

Zażalenie wniosło Miasto [...], zaskarżyło postanowienie w całości, zarzucając mu naruszenie art. 401 pkt 2 k.p.c. przez jego niezastosowanie i uznanie, że nie zaistniała przesłanka nienależytej reprezentacji Rodzinnego Integracyjnego Domu Dziecka w postępowaniu o sygn. akt VII P ...10 przed Sądem Okręgowym w [...].

Kierując się zgłoszonym zarzutem skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i jego uchylenie, a także zasądzenie od M.D. na rzecz Miasta [...] kosztów procesu, kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie ostatecznie jest trafne.

Sąd drugiej instancji uchylił się od merytorycznego rozpoznania sprawy, podnosząc kwestie formalne związane z dopuszczalnością skargi o wznowienie postępowania. Działanie to nie było prawidłowe. Nie ma wątpliwości, że Sąd pierwszej instancji wydał dwukrotnie postanowienie o wznowieniu postępowania – po raz pierwszy na rozprawie (protokół rozprawy k. 140) i później w wyroku z dnia

19 grudnia 2014 r. Wskazane czynności procesowe (orzeczenia) mają znaczenie w konfrontacji z zaskarżonym postanowieniem Sądu Apelacyjnego.

Po uchyleniu art. 411 k.p.c. nie jest jasne, czy sąd ma obowiązek wydawać postanowienie o wznowieniu postępowania, czy bez tego powinien przejść do ponownego rozpoznania sprawy. Zdecydowana większość procesualistów opowiada się za rozwiązaniem, zgodnie z którym sąd właściwy do wznowienia zawsze musi wydać postanowienie o wznowieniu, gdy ustali istnienie powołanej w skardze podstawy wznowienia. Zastrzega się przy tym, że w zależności od oceny sądu werdykt ten może poprzedzać ponowne rozpoznanie sprawy albo nastąpić w orzeczeniu wydawanym wskutek ponownego rozpoznania sprawy, jeżeli skarga okaże się uzasadniona. Stanowisko to podziela Sąd Najwyższy.

Warto zaznaczyć, że wydanie postanowienia o wznowieniu postępowania na samym początku procedowania – co miało miejsce w rozpoznawanej sprawie – ma wpływ na sytuację procesową stron. Sąd w postanowieniu tym akcentuje ziszczenie się przesłanek wznowienia, a tym samym daje sygnał stronom, że przystępuje do ponownej oceny powództwa.

Postanowienie o wznowieniu postępowania jest orzeczeniem niezaskarżalnym. W grę wchodzi jego kwestionowanie wyłącznie w ramach środka odwoławczego od orzeczenia wydanego w następstwie ponownego rozpoznania sprawy na podstawie przepisu art. 380 k.p.c. (por. orzeczenie SN z dnia 5 lipca 1962 r., II CZ 56/62, RPE 1963 nr 2, s. 357; postanowienie SN z dnia 20 sierpnia 2015 r., II CSK 607/14, LEX nr 1801544). Oznacza to, że postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie wznowienia postępowania nie będąc postanowieniem zaskarżalnym należy do kategorii orzeczeń, o których mowa w art. 380 k.p.c. i może być zwalczane przez stronę tylko w apelacji od orzeczenia merytorycznego kończącego postępowanie o wznowienie. Warunkiem koniecznym przeprowadzenia oceny niezaskarżalnego postanowienia na podstawie art. 380 k.p.c., przez sąd drugiej instancji, jest zamieszczenie w środku zaskarżenia wniosku w tym przedmiocie. Jeżeli w sprawie występuje zawodowy pełnomocnik, wniosek powinien być sformułowany jednoznacznie, gdyż nie ma podstaw do przypisywania pismom wnoszonym przez takiego pełnomocnika treści wprost w tych pismach niewyrażonych. W braku takiego wniosku przeprowadzenie kontroli

nie jest dopuszczalne. Pogląd ten dominuje w literaturze i został utrwalony w orzecnictwie (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 r., OSNC 2002 nr 7-8, poz. 102, z dnia 21 listopada 2007 r., OSNP 2009 nr 3-4, poz. 47, z dnia 4 grudnia 2013 r., II CZ 83/13, LEX nr 1418728, z dnia 10 stycznia 2014 r., II UZ 63/13, LEX nr 1418894 i z dnia 19 listopada 2014 r., II CZ 74/14, LEX nr 15545181).

Przenosząc dotychczasowe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, trzeba podkreślić dwie okoliczności. Po pierwsze, Sąd pierwszej instancji wydał postanowienie o wznowieniu postępowania (uczynił to dwukrotnie), a apelujący reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika w trybie art. 380 k.p.c. nie wzruszył tego niezaskarżalnego postanowienia. Posłużenie się w apelacji zwrotem „zaskarżam wyrok Sądu Apelacyjnego w całości” nie jest wystarczające. Staje się to zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że postanowienie o wznowieniu postępowania zostało przez Sąd pierwszej instancji wydane już na pierwszej rozprawie, a zatem treść zawarta w punkcie pierwszym zaskarżonego wyroku stanowiła jedynie potwierdzenie wcześniej podjętej decyzji.

Znaczy to tyle, że Sąd drugiej instancji, który związany jest granicami apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.), a niezaskarżalne postanowienia sądu pierwszej instancji może rozpoznać tylko na wniosek strony (art. 380 k.p.c.), nie miał uprawnień do oceny podstaw wznowienia postępowania. Wniesiona przez powoda apelacja upoważniała go jedynie do merytorycznej oceny powództwa dokonanej przez Sąd Okręgowy. W tym znaczeniu, zażalenie pozwanego jest trafne i skutkuje uchynieniem zaskarżonego postanowienia.

Całkowicie poza głównym nurtem rozważań należy podnieść dwie kwestie. Odtworzony stan faktyczny potwierdza powszechnie wyrażane w doktrynie prawa pracy stanowisko o nieefektywności i wadliwości zarządczego modelu pracodawcy. Staje się to widoczne, jeśli weźmie się pod uwagę, że dyrektor Rodzinnego Integracyjnego Dom Dziecka w [...] jako małżonka powoda była materialnie zainteresowana wynikiem sporu zakończonym wyrokiem zaocznym. Zależność ta nie może zostać niezauważona na gruncie prawa procesowego. Niezależnie od tego, wypada odnotować, że praca w godzinach nadliczbowych przypadających w rodzinnych domach dziecka była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego

(wyroki: z dnia 2 grudnia 2010 r., II PK 125/10, LEX nr 738554; z dnia 6 grudnia 2012 r., I PK 143/12, LEX nr 1619618; z dnia: 6 kwietnia 2011 r., II PK 254/10, LEX nr 949026; z dnia 13 czerwca 2012 r., II PK 292/11, LEX nr 1232103). Wskazania zawarte w tych judykatach zachowały aktualność.

Kierując się przedstawionymi argumentami, Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 108 § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

kc